

Teksty źródłowe

- Boswell J. [1791], *Life of Samuel Johnson*, t. 2, London,
<http://www.gutenberg.org/cache/epub/9072/pg9072.txt>; dostęp: 17.09.2017.
- Bougainville L.A. [1962], *Podróż Bougainville'a dookoła świata*, tłum. M. i L. Szwykowski, Warszawa.
- Buckle H.T. [1873], *Historja cywilizacji w Anglii*, z drugiego wydania oryginału angielskiego tłum. W. Zawadzki, wyd. 2, t. 1–2, Warszawa,
http://pbc.up.krakow.pl/Content/1631/historia_cywilizacji_w_anglii.djvu?applet=yes (t. 1),
<http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/dlibra/docmetadata?id=3462> (t. 2); dostęp: 17.09.2017.
- Skan edycji angielskiej: <https://archive.org/details/cu31924092520786> (t. 1),
https://archive.org/details/bub_gb_BlzP9hq6UeMC (t. 2); dostęp: 17.09.2017.
- Champollion J.-F. [1836], *Grammaire égyptienne, ou Principes généraux de l'écriture sacrée égyptienne*, Paris, <https://archive.org/details/Grammaireegyptiennechampollion1836>; dostęp: 17.09.2017.
- Condorcet A.N. [1957], *Szkic obrazu postępu ducha ludzkiego poprzez dzieje*, tłum. E. Hartleb, dokończył J. Strzelecki, wstępem poprzedził B. Suchodolski, Warszawa.
- Cytaty francuskie na podst. skanu wydania z 1798 r.: https://archive.org/details/bub_gb_00XDSjgMGIMC;
dostęp: 17.09.2017.
- Cook J. [1777], *A Voyage Towards the South Pole and Round the World*, t. 1, London,
<http://www.gutenberg.org/ebooks/15777>; dostęp: 17.09.2017.
- Custine A. de [1995], *Rosja w roku 1839*, tłum. P. Hertz, t. 1–2, Warszawa. Cytaty francuskie na podst.:
<http://www.gutenberg.org/ebooks/25755>; dostęp: 19.07.2017.
- Czaadajew P. [1961], *Listy filozoficzne*, tłum. J. Walicka, [w:] *Filozofia i myśl społeczna rosyjska (1825–1861)*, wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył A. Walicki, Warszawa.
- Czaadajew P. [1992], *Listy*, tłum. M. Leśniewska, L. Suchanek, wybór, wstęp i oprac. L. Suchanek, Kraków.
- Czernyszewski M. [1961], *Krytyka uprzedzeń filozoficznych przeciw gminnemu władaniu ziemią*, tłum. W. Bieńkowska, K. Błeszyński, [w:] *Filozofia i myśl społeczna rosyjska (1825–1861)*, wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył A. Walicki, Warszawa.
- Descartes R. [2002], *Rozprawa o metodzie*, tłum. T. Żeleński-Boy, Warszawa.
- Diderot D. [1969], *Przyczynek do podróży Bougainville'a*, [w:] tegoż, *To nie bajka*, tłum. T. Żeleński-Boy, Warszawa, s. 32–101. Cytaty francuskie na podst.: <http://planetariumzuylenburgh.com/wp-content/uploads/PDF/Denis%20Diderot%20-%20Suppl%C3%A9ment%20Au%20Voyage%20De%20Bougainville%20%281772%29.pdf>; dostęp: 17.09.2017.
- Dostojewski F. [1982], *Dziennik pisarza*, przeł. M. Leśniewska, Warszawa.
- Dunbar J. [1780], *Essays on the History of Mankind in Rude and Cultivated Ages*, London; skan: <https://archive.org/details/essaysonhistoryo00dunbiala>; dostęp: 17.09.2017.
- Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers [1752], Paris. Hasło: *Civiliser*, <http://encyclopédie.eu/index.php/morale/1312593401-jurisprudence/981809883-CIVILISER>; hasło *Civilité*, <http://encyclopédie.eu/index.php/logique/1843790845-grammaire-morale/803030022-CIVILIT%C3%89>;
dostęp: 17.09.2017.

Engels F. [1949], Pochodzenie rodziny, własności prywatnej i państwa. W związku z badaniami Lewisa H. Morgana, [w:] Marks K., Engels F., Dzieła wybrane, t. 2, Warszawa.

Cytaty niemieckie na podst.: Engels F., Ursprung der Familie, des Privateigentums und des Staats, Marx/Engels Werke, Band 21., 5. Auflage: http://www.mlwerke.de/me/me21/me21_025.htm; dostęp: 17.09.2017.

Ferguson A. [1782], Essay on the History of Civil Society, London; cytaty na podst.: <http://oll.libertyfund.org/titles/ferguson-an-essay-on-the-history-of-civil-society>; dostęp: 17.09.2017.

Fourier C. [1989], Teoria czterech ruchów (fragmenty), tłum. A. Siemek, [w:] Sikora A., Fourier, Warszawa.

Gibbon E. [1975], Zmierzch Cesarstwa Rzymskiego, tłum. S. Kryński, Z. Kierszys, t. 1–2, Warszawa. Cytaty angielskie na podst. skanu wydania z 1776 r.: https://archive.org/details/historyofdecline01gibb_0; dostęp: 17.09.2017.

Gibbon E. [2000], Upadek Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie, tłum. I. Szymańska, przypisy tłum. M. Szymański, Warszawa.

Gobineau J.A. de [1853–1855], Essai sur l'inégalité des races humaines, t. 1, Paris. Wersja cyfrowa z 2004 r. wg wydania z 1967 r.: http://classiques.uqac.ca/classiques/gobineau/essai_inegalite_races/essai_inegalite_races.html; dostęp: 17.09.2017.

Guizot Dzieje cywilizacji europejskiej od upadku Cesarstwa Rzymskiego zachodniego do rewolucji francuskiej [1842], tłum. F. Bentkowski, Warszawa, <http://bc.mbpradom.pl/dlibra/doccontent?id=14625>; dostęp: 28.11.2015. Cytaty francuskie na podst.: <http://www.eliohs.unifi.it/testi/800/guizot/>; dostęp: 28.11.2015.

Hercen A. [1866], Pisma filozoficzne, tłum. W. Bieńkowska, tłumaczenie przejrzał oraz wstępem i przypisami opatrzył A. Walicki, t. 2, Warszawa. Wszystkie odniesienia do francuskiej i rosyjskiej wersji na podstawie: http://az.lib.ru/g/gercen_a_i/ – zdigitalizowanej wersji wydania: А.И. Герцен, Собрание сочинений в тридцати томах, 1955; dostęp: 5.12.2015.

Humboldt W. von [1836], Über die Kawi-Sprache auf der Insel Java, t. 1, Berlin. <https://archive.org/details/berdiekawisprac00unkngoog>; dostęp: 25.11.2015.

Johnson S. [1755], A Dictionary of the English Language, London. Skan: http://johnsonsdictionaryonline.com/?page_id=7070&i=382; dostęp: 25.11.2015.

Kant I. [1995], Przypuszczalny początek ludzkiej historii i inne pisma historiozoficzne, tłum. M. Żelazny, I. Krońska, A. Landman, Toruń. Cytaty niemieckie na podst.: Das Bonner–Kant Korpus: <http://www.korpora.org/Kant/aa08/015.html>; dostęp: 25.11.2015.

Kant I. [2004], Krytyka władzy sądenia, tłum. Jerzy Gałeczki, Warszawa. Cytaty niemieckie na podst.: Das Bonner–Kant Korpus: <http://www.korpora.org/Kant/aa05/165.html>; dostęp: 25.11.2015.

Kawielin K. [1961], Rzut oka na stosunki prawne w dawnej Rosji, tłum. H. Zelnikowa, [w:] Filozofia i myśl społeczna rosyjska (1825–1861), wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył A. Walicki, Warszawa.

Kirejewski I. [1961], Wiek dziewiętnasty, tłum. H. Zelnikowa, [w:] Filozofia i myśl społeczna rosyjska (1825–1861), wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył A. Walicki, Warszawa.

Kirejewski I. [1988], O charakterze cywilizacji Europy i jej stosunku do cywilizacji Rosji, tłum. H. Jańczuk, [w:] Wokół słowianofilstwa, red. J. Dobieszewski, Warszawa.

- Linde S. B. [1807], Słownik języka polskiego, t. 1, cz. 1, Warszawa, <https://archive.org/details/sownikzykapols02lindgoog>; dostęp: 27.11.2015.
- Locke J. [1992], Dwa traktaty o rządzie, tłum. Z. Rau, Warszawa. Cytaty angielskie na podst. skanu wydania z 1821: <https://archive.org/details/twotreatisesofg00lockuoft>; dostęp: 25.11.2015.
- Lubbock J. [1873], Początki cywilizacji. Stan pierwotny człowieka i obyczaje dzikich współczesnych, tłum. z francuskiego przekładu 2. wyd. B. i Z. [Zgliński], t. 1–3, Warszawa, http://pbc.biaman.pl/dlibra/docmetadata?id=23319&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&Ql; dostęp: 8.12.2015. Cytaty angielskie na podst.: Lubbock J., The Origin of Civilization and the Primitive Condition of Man, London 1870; <https://archive.org/details/TheOriginOfCivilizationAndThePrimitiveConditionOfManMentalAnd>; dostęp: 8.12.2015. Cytaty z przekładu francuskiego na podst.: Lubbock J., Les Origines de la Civilisation. État primitiv de l'homme et moeurs des sauvages modernes, tłum. E. Barbier, Paris 1873; <https://archive.org/details/lesoriginesdela00lubbgoog>; dostęp: 8.12.2015.
- Lubbock J. [1913], Pre-Historic Times, London, <http://www.archive.org/details/7thedprehistoric00lubbuoft>; dostęp: 8.12.2015.
- Marks K., Engels F. [1949], Dzieła wybrane, t. 1–2, Warszawa.
- Melville H. [1963], Taipi, tłum. B. Zieliński, Warszawa. Cytaty angielskie na podst. skanu wydania z 1847 r., <https://archive.org/details/typeeoranarrati00melvgoog>; dostęp: 12.12.2015.
- Mickiewicz A. [1996], Księgi narodu i pielgrzymstwa polskiego, [w:] tegoż, Dzieła (Wydanie rocznicowe), t. 5, Warszawa.
- Montaigne M. de [1957], Próby, t. 1–3, tłum. i wstępem opatrzył T. Żeleński-Boy, Warszawa. Cytaty francuskie na podst.: The Montaigne Project, <http://www.lib.uchicago.edu/efts/ARTFL/projects/montaigne/>; dostęp: 22.11.2015.
- Monteskiusz [2002], O duchu praw, tłum. T. Żeleński-Boy, Warszawa.
- Morgan Lewis H. [1887], Społeczeństwo pierwotne, czyli Badanie kolei ludzkiego postępu od dzikości przez barbarzyństwo do cywilizacji, tłum. A.B. (Aleksandra Bąkowska), Objaśnienie i dopełnienie Marksa-Engelsa Lud. Krz. (Ludwik Krzywicki), Warszawa, <http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=31240&from=publication>; dostęp: 8.12.2015. Cytaty angielskie na podst.: Morgan L.H., Ancient Society or Researches in the Lines of Human Progress from Savagery through Barbarism to Civilization, New York 1907, skan: <https://archive.org/details/ancientsociety01morggoog>; dostęp: 8.12.2015.
- Norwid C.K. [1964], Legendy, wyd. i wstęp J.W. Gomulicki, Warszawa.
- Norwid C.K. [1968], Pisma wybrane, t. 1: Wiersze, t. 4: Proza, wybrał i objaśnił J.W. Gomulicki, Warszawa.
- Rousseau J.-J. [1956], Rozprawa o pochodzeniu i podstawach nierówności między ludźmi, [w:] tegoż, Trzy rozprawy z filozofii społecznej, oprac. H. Elzenberg, Warszawa. Cytaty francuskie na podst.: <http://eet.pixel-online.org/files/etranslation/original/Rousseau%20JJ%20Discours%20sur.pdf>; dostęp: 22.11.2015.
- Rousseau J.-J. [2010], Umowa społeczna, tłum. A. Peretiakowicz, [w:] tegoż, Umowa społeczna, List o widowiskach, Warszawa. Cytaty francuskie na podst.: <http://metalibri.wikidot.com/title:du-contrat-social>; dostęp: 22.11.2015.

Samarin J. [1961], O poglądach historycznych i literackich czasopisma „Sowriemennik”, tłum. H. Zelnikowa, [w:] Filozofia i myśl społeczna rosyjska (1825–1861), wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył A. Walicki, Warszawa.

Staszic S. [1954], Pisma filozoficzne i społeczne, t. 1–2, oprac. i wstępem poprzedził B. Suchodolski, Warszawa.

Swift J. [1949], Podróże Gulliwera w różne kraje dalekie, przekład osiemnastowiecznego Anonima do druku przysposobił i wstępem opatrzył J. Kott, Warszawa.

Swift J. [1988], Podróże Gulliwera do wielu odległych narodów świata, tłum. M. Słomczyński, Wrocław. Cytaty angielskie na podst.: <http://www.gutenberg.org/ebooks/829>; dostęp: 25.11.2015.

Szujski J. [1980], Moralność i wiedza jako czynniki w historii; tegoż, O młodszości naszego cywilizacyjnego rozwoju, [w:] Filozofia i myśl społeczna w latach 1865–1895, cz. 2 (seria 700 lat myśli polskiej), wyd., oprac. i przygotowanie A. Hochfeldowi, B. Skarga, Warszawa.

Tocqueville A. de [1996], O demokracji w Ameryce, t. 1–2, tłum. B. Janicka, M. Król, Kraków–Warszawa. Cytaty francuskie na podst.: http://classiques.uqac.ca/classiques/De_tocqueville_alexis/democratie_1/democratie_tome1.html; (t. 1), http://classiques.uqac.ca/classiques/De_tocqueville_alexis/democratie_2/democratie_tome2.html; (t. 2); dostęp: 3.12.2015.

Tylor E.B. [1878], Researches into the Early History of Mankind and the Development of Civilization, New York, <https://archive.org/details/researchesintoe00tylogoog>; dostęp: 8.12.2015.

Tylor E. B. [1896], Cywilizacja pierwotna. Badania rozwoju mitologii, filozofji, wiary, mowy, sztuki i zwyczajów, tłum. Z.A. Kowerska, t. 1–2, Warszawa, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/111483?tab=1>; dostęp: 8.12.2015. Cytaty angielskie na podst.: Tylor E.B., Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Lanuguage, Art and Custom, skany: <https://archive.org/details/primitiveculture2tylouoft>; (t. 1, New York 1883), <https://archive.org/details/primitivecultur16tylogoog>; (t. 2, London 1903); dostęp: 8.12.2015.

Tylor E.B. [1911], Antropologia. Wstęp do badania człowieka i cywilizacji, tłum. A. Bąkowska, przedmowa L. Krzywicki, wyd. 3, Warszawa, <http://dlibra.bibliotekaelblaska.pl/dlibra/docmetadata?id=22764&from=publication>; dostęp: 8.12.2015. Cytaty angielskie na podst.: Tylor E.B., Anthropology. An Introduction to the Study of Man and Civilization, New York 1907; skan: <https://archive.org/details/anthropologyani04tylogoog>; dostęp: 8.12.2015.

Volney C.F. de Chasseboeuf [1794], Rozwaliny czyli uwagi nad rewolucjami narodow, przez M. Wolney, członek Zgromadzenia Narodowego w roku 1792 w Paryżu wydane, a dla dobra Ludu Polskiego na oyczysty język wyłożone, Warszawa; skan Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej: <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/publication/24987?tab=1>; dostęp: 23.11.2015. Cytaty francuskie na podstawie skanu wydania z 1822 r.: <https://archive.org/details/lesruinesoumdita00voln>; dostęp: 23.11.2015.

Żeromski S. [1973], Syzyfowe prace, [w:] tegoż, Dzieła, t. 6, opracowanie tekstu Stanisław Pigoń, Warszawa.

Opracowania

Arendt H. [2003], O rewolucji, tłum. M. Godyń, Warszawa.

Baczko B. [2001], Hiob, mój przyjaciel. Obietnice szczęścia i nieuchronność zła, tłum. J. Niecikowski, Warszawa.

- Bielawski J. [1999], *Ibn Chaldun*, Warszawa.
- Braudel F. [2006], *Gramatyka cywilizacji*, tłum. H. Igalson-Tygielska, Warszawa.
- Britannica (The New Encyclopaedia Britannica in 30 Volumes) [1974], *Macropaedia*, t. 4, wyd. 15, Chicago–London–Toronto–Geneva–Sydney–Tokyo–Manila–Seoul–Johannesburg.
- Brockhaus Enzyklopädie in 30 Bänden [2006], t. 30: *Wetz–ZZ*, 21., Leipzig–Mannheim.
- Cassirer E. [2010], *Filozofia oświecenia*, tłum. T. Zatorski, Warszawa.
- Diec J. [2002], *Cywilizacje bez okien. Teoria Mikołaja Danilewskiego i późniejsze koncepcje monadycznych formacji socjokulturowych*, Kraków.
- Dziekan M.M. [2007], *Cywilizacja islamu w Azji i Afryce*, Warszawa.
- Elias N. [2011], *O procesie cywilizacji. Analizy socjo- i psychogenetyczne*, tłum. T. Zabłudowski, K. Markiewicz, Warszawa; wcześniejsze wydanie fragmentów: Elias N. [1980], *Przemiany obyczajów w cywilizacji Zachodu*, tłum. T. Zabłudowski, Warszawa.
- Febvre L. et al. [1930], *Civilisation. Le mot et l'idée*, Paris,
http://classiques.uqac.ca/classiques/febvre_lucien/civilisation/civilisation.html; dostęp: 17.09.2017.
- Fernández-Armesto F. [2008], *Cywilizacje. Kultura, ambicje i przekształcanie natury*, tłum. Maria Grabska-Ryńska, Warszawa.
- Fisch J. [1997], *Zivilisation, Kultur*, w: *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexikon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland*, hrsg von Otto Brunner, Werner Conze, Reinhart Koselleck, Band 7: *Verw-Z*, Stuttgart, s. 679–774.
- Foucault M. [2010], *Bezpieczeństwo, terytorium, populacja*, tłum. M. Herer, Warszawa. Foucault M. [2012], *Narodziny biopolityki*, tłum. M. Herer, Warszawa.
- Gomulicki J.W. [1964], *O „Legendach” Norwida*, [w:] *Norwid C.K., Legendy*, wyd. i wstęp J.W. Gomulicki, Warszawa.
- Goody J. [2009], *Kradzież historii*, tłum. J. Dobrowolski, Warszawa.
- Grand Larousse encyclopédique en dix volumes [1960], t. 3, Paris.
- Hazard P. [1972], *Myśl europejska w XVIII wieku od Monteskiusza do Lessinga*, tłum. H. Suwała, Warszawa.
- Hinz H. [1967], *Kołątaj – ład fizyczno-moralny a historia*, [w:] *Filozofia polska*, Warszawa.
- Jackson J., Veidman N. [2004], *Race, Racism, and Science: Social Impact and Interaction*, Santa Barbara.
- Jaworska J. [2008], *Cywilizacja „Przekroju”. Misja obyczajowa w magazynie ilustrowanym*, Warszawa.
- Jedlicki J. [1988], *Jakiej cywilizacji Polacy potrzebują. Studia z dziejów idei i wyobraźni XIX wieku*, Warszawa.
- Jedlicki J. [2000], *Świat zwyrodniały. Lęki i wyroki krytyków nowoczesności*, Warszawa.
- Jędrzejko P. [2007], *Melville w kontekstach, czyli prolegomena do studiów melvillistycznych*, Sosnowiec–Katowice–Zabrze.
- Kelley D.R. [2010], *Losy historii. Badanie przeszłości od Herdera do Huizingi*, tłum. J. Dobrowolski, Warszawa.

- Kieniewicz J. [2003], Wprowadzenie do historii cywilizacji Wschodu i Zachodu, Warszawa.
- Kořakowski L. [1990], Cywilizacja na ławie oskarżonych, Warszawa.
- „Laboratorium Kultury” [2014], t. 3, <http://www.laboratoriumkultury.us.edu.pl/?p=30884>; dostęp: 17.09.2017.
- Łoski M. [2000], Historia filozofii rosyjskiej, tłum. H. Paprocki, Kęty.
- MacMaster R. [1967], Danilevsky. A Russian Totalitarian Philosopher, Cambridge.
- Niemarksistowska filozofia rosyjska. Antologia tekstów filozoficznych XIX i pierwszej połowy XX wieku [2001], red. L. Kiejzik, Łódź.
- Nieukerken A. van [2014], Norwid a pozytywistyczna koncepcja dziejów (Henry Thomas Buckle), [w:] Norwid wobec historii, red. E. Chlebowska, Ł. Niewczas, Lublin.
- Nowak A. [1998], Teoria walki cywilizacji Mikołaja Danilewskiego, [w:] Rosja XIX i XX wieku. Studia i szkice pod redakcją Jana Sobczaka, Olsztyn.
- Sikora A. [1989], Fourier, Warszawa.
- Skrzypek M. [1982], Diderot, Warszawa.
- Sorokin P.A. [1963], Modern Historical and Social Philosophies, New York.
- Sudolski Z. [2003], Norwid. Opowieść biograficzna, Warszawa.
- Stefaniuk T. [2006], Danilewski. Panslawizm i wielość cywilizacji, Lublin.
- Stefanowska Z. [1962], Historia i profecja. Studium o „Księgach narodu i pielgrzymstwa polskiego” Adama Mickiewicza, Warszawa.
- Szacka B. [1965], Teoria i utopia Stanisława Staszica, Warszawa.
- Szacki J. [1962], Ojczyzna, naród, rewolucja. Problematyka narodowa w polskiej myśli szlacheckorewolucyjnej, Warszawa.
- Szacki J. [2002a], Historia myśli socjologicznej, Warszawa.
- Szacki J. [2002b], Cywilizacja, [w:] Wielka Encyklopedia Powszechna PWN, t. 6, Warszawa, s. 278–280.
- Szober S. [1928], O języku Stanisława Staszica, [w:] Stanisław Staszic, red. Z. Kukulski, Lublin.
- Tatarkiewicz W. [1978], Cywilizacja i kultura, [w:] tegoż, Parerga, Warszawa, s. 74–92.
- Ujejski J. [1931], Dzieje polskiego mesjanizmu do powstania listopadowego włącznie, Lwów.
- Walicki A. [1973], Rosyjska filozofia i myśl społeczna od Oświecenia do marksizmu, Warszawa.
- Walicki A. [2000], Idea narodu w polskiej myśli oświeceniowej, Warszawa.
- Walicki A. [2002], W kręgu konserwatywnej utopii. Struktura i przemiany rosyjskiego słowianofilstwa, Warszawa.
- Wolff L. [1994], Inventing Eastern Europe: The Map of Civilization on the Mind of the Enlightenment, Stanford.